

Wakawa perustus.

Mietteitä nykyisten olojemme johdosta.

Kirjoittanut

J. W. Latwala.



Wakawa perustus.

Mietteitä nykyisten olojemme johdosta.

Sirjoittanut

J. W. Latwala.



Helsingissä,

Osakeyhtiö Lilius & Hertzberg, 1899.

Samalla kun tämän vähäisen kirjaseini jätän yleisölle, pyydän ainoastaan huomauttaa arvoisalle lukijalle, että tähän on tullut paikottain sellaisia tulevaisuutta tarkoittavia lausemia, jotka perustuvat ja viittaavat tekemääni „Viimeiset ajat“ nimiseen kirjaan. Lukija, joka on lueanut mainitun kirjani, voi siis heti täysin tajuta tarkoitukseini eräissä kohdissa; — waikka muutoin luulen ilman sitäkin woitawan käsittää tässä esiintywät ajatukseni.

Sumala siunatkoon kansaamme ja synnyinmaatamme sen kaikissa waiheissa ja kohtaloissa!

Teijä.

Sijältö:

I. Watawa uskonnollinen pohja.	Siv.
1. Lutherilainen uskontomme	5
2. Siinä mekin pysytäämme lujina ja rohkeina!	9
3. Waikka kokee, ei hylkää Herra	11
4. Uskonnon halveksijat.	12
II. Isänmaan rakkaus ja kansallistunne.	
1. Eri kansallisuuksien käsite ja olemassa olo .	14
2. Jumalallinen järjestys welwoittaa rakasta- maan omaa kansaamme ja maatamme . .	19
3. Tulee sentähden harrastaa isänmaan parasta.	20
4. Rehellisyys maan perii	24
5. Yksimielisyys	26
III. Siivistys ja sen ansiot.	
1. Tietopuolinen siivistys	31
2. Sydämen siivistys, tosisiivistys	33
3. Hyöty siivistyksestä	36
Tieto on valtaa	40

Koettelemuksen ajat ovat maatumme ja kansaamme koh-
 danneet, — sen kaikki tiedämme. Synkkä on Suomen
 waltiollinen taiwas. Uutiset, joita tiheään olemme saaneet
 näinä aikoina kuulla, ovat toinen toistaan masentawampia.
 Ne waikuttawat mieliin niin tympeyttävästi, ettei enää
 työ tahdo sujua entisesjä wauhdissaan. Ja enteet osoit-
 tawat, ettei wieläkään aiwan pian ole toiwottawissa wa-
 loisampia päiviä. Wieläkin kowempia kolauksia ehkä saa-
 tanee kokea. — Kowia aikoja on tosin kansamme ennenkin
 saanut kestää, kärsimykseen on se saanut tottua, ankaraa
 koulua on se saanut käydä, kuten niin moni muukin pieni
 kansa maailmassa. Kuitenkin näyttää nykyajan ilmassa
 olewan jotakin uutta, ennen tuntematonta ainesta, joka on
 osoittawinaan, että on tulemassa, on valmistumassa jo-
 tain suurta, kaikkein korkeimman itsensä waikuttamaa ja
 puuhaamaa Hän yksin sen tietää.

Onnellinen se ihminen, onnellinen se kansa, jolla
 oloissa tällaisissa on oikea, wanha perustus, jolla seisoo.
 Sitä eiwät myrskyt ja wihurit kaada. Raju-ilmojen lakat-
 tua seisoo se jalona ja uljaana; mullistusten ohi mentyä
 on sillä wielä kerran osanaan kunnia ja onnellisuus, —
 autuus. On siis tarpeen, että omistamme tuon oikean,
 wahwan perustuksen, että siinä järkähtämättä pysymme.
 — Mikä on se perustus, eli oikeammin, mistä se on ko-
 koon pantu? Seuraawan esityksen tarkoituksena on selwi-
 tellä ja punnita sen olemusta ja erikoiskohtia.

I. Wakawa uskonnollinen pohja.

1. Lutherilainen uskontomme.

Tuntemme kristillisen kirkkokunnan päähaarat, jotka ovat ensimmää kaksi suurempaa ja enimmäin toisilleen vastakkaisista: **katoolilainen** ja **protestanttinen**, joista edellinen jakautuu **roomalaiskatoolilaiseen** ja **kreikkalaiskatoolilaiseen**, jälkimäinen **ewankeelis-lutherilaiseen** ja **reformeerattuun** kirkkokuntaan. Meille, jotka kuulumme lutherilaiseen kirkkokuntaan ja olemme lapsuudestamme siihen kasvatetut, on jo siitäkin syystä luonnollista, että oma uskontomme on mielestämme kaikkea muita oikeampi. Mutta on muitakin syitä, jotka ehdottomasti osoittavat meidän uskontomme ja kirkkokuntamme muita oikeammaksi. Jos kuka tahansa puolueettomana, pyhän raamatun kannalta, tutkii ja vertailee näitä eri kirkkokuntia toisiinsa ja niiden yhtäpitävyyttä raamatun kanssa, hän tulee selvästi huomaamaan, että protestanttiset kirkkokunnat ne ehdottomasti ovat enemmän raamatun mukaiset kuin nuo toiset. Kansan siwistys ja kehitys protestanttisissa maissa on paljoa korkeammalla kannalla kuin roomalais- ja kreikkalaiskatoolilaisissa. Tämäkin todistaa niiden uskonnon etewämmyyden ja oikeudellisuuden. Reformeeratussa kirkkokunnassa on siwistys jotenkin yhtä korkealla kannalla kuin lutherilaisessa. Erotus ei olekaan näiden uskontojen välillä kowin suuri.

Raamattu on uskontomme perustuksena, ja se on kirja, jonka jumalallisesta alkuperästä, totuudesta ja voimasta ei voi epäillä kukaan muu kuin se, jonka ajatuskyky on niin hairahtunut, että tohtii epäillä Jumalan olemusta ja johtoa, halventaa ja mitättömäksi tehdä Herran Kristuksen olemuksen ja työt. Raamattu on säilynyt läpi vuosituhanzien, waikka pahuuden woima on monasti pannut kaikkensa, sitä hävittääkseen. Mitään muuta kirjaa vastaan maailmassa ei ole niin suurta hävitys-sotaa käyty kuin raamattua vastaan. Tästä huolimatta on se jo tätä nykyä waltawasti enimmäin lewinnyt kirja maailmassa. Sekin osoittaa raamatun olewan itse Herran Jumalan kirjoittaman sanan, mainitsemattakaan sitä ihmeellistä ja ihmisyydämet walloittawaa waikutuswoimaa, mikä sillä on kaikkina aikoina ollut sen lukijoihin ja tutkijoihin. — Mikäli lutherilainen kirkkomme on tälle aina paikkansa ja arwonsa pitävälle pohjalle perustettu, mikäli se on enemmän raamatun mukainen kuin toiset kristillisen kirkkokunnan haarat, on se myös kokonaisuudessaan kaikista oikein kirkkokunta, waikka kyllä eripuraisuuta ja lahkokuntia siinä löytyykin. Uskontomme, josta me Korkeimman kaitsemuksen johdolla olemme osallisiksi tulleet, on, niin sanoaksemme, paras, mitä olla voi, niin kauwan kun kristillisesjässä kirkossa vielä on hajanaisuutta ja eri osasia olemassa.

Emme sillä tahdo emmekä saakaan kokonaan tuomita muita kirkkokuntia. Emme saa huonompina pitää niiden jäseniä, jotka samainen kaitseminen on antanut syntyä ja kaswaa niiden helmassa. Omantunnon ja oikeudentunnon ääni voi kaikua heissä yhtä hywin kuin meissä. Omaa sijällistä kutsumustansa, nimittäin sellaista sijällistä kutsumusta, jota edellyttää olemista oloista johtuwa wailinaiempi raamatun tunteminen ja etäisempi yhteys sen kanssa, saattawat ja tulee heidänkin noudattaa. Kun esim. roomalaisuskolainen hartaana palwelee ja kumartaa pyhimyksen

kuwia, tuntuu se kyllä meidän tietomme ja käsityksemme mukaan taika-uskolta; mutta meidän tulee huomata, että tuo pyhimyksen kuuaa palwelewa on siihen opetettu ja kaswattettu. Hän paremman tiedon puutteessa hartaudessa kumartaa kuwaanja. Ja kirkolliset laittin josjakin maassa woivat tehdä, että, waikka olisikin tuon kirkkokunnan jäsen jo saanut läheisemmän, laajemman ja tarkemman käsityksen raamatun sisällöstä ja hengestä, jossa kuwien palveluksesta ei mitään tiedetä, jopa sitä vastaan waroitetaan, hän ei woi toisin menetellä kuin muutaan uskolaisensa. Sellainen jäsen woi ymmärtää senkin että autuaaksi tuleminen ei riipu **yfsistään** siitä, mihin kirkkokuntaan kufin kuuluu, waan siitä, miten menetellään sisällisen kutsumuksen, Jumalan armokutsumuksen, lunastuksen ja syntein anteekki-jaamisen suhteen. Me lutherilaiset, jotka, niin sanoaksemme, olemme lähempänä raamatua, tunnemme sen tarkemmin ja olemme siihen nähden korkeammalla kannalla, me teemme tyhmästi ja wäärin jos luowomme uskonnostamme, siirtymällä muihin kirkkokuntiin. Sillä silloinhan menemme takaperin, pakenemme kauwemmaksi raamatusta, waihdamme paremman osamme huonompaan; siis menet-teleemme jo siweelliseltäkin ja oikeudenmukaisuuden kannalta wäärin, teemme wastoin parempaa tietoaamme.

Lutherilaisen uskonnon puolesta ovat esi-isämme urhoollisesti taistelleet suuren kuninkaan Rustaa Adolfin seurassa maailman suurella sotänäyttämöllä, kolmenkymmenen wuotisesa sodassa. Sen ovat Suomen miehet yhdessä ruotsalaisten kanssa Upsalan kokouksesja hyväksyneet waltio-uskonnotsemme ja wannoneet siinä pysywänsä ja sitä puolustawanja. Sen ovat Wenäjänkin jalomieliset hallitsijat meille wahwistaneet woimassa olemaan ja waltio-uskontona pysymään.

Myönnettävä kyllä on, että kansassamme on silloin tällöin esiintynyt niitäkin, jotka ovat lutherilaisessa us-

fonnosjamme nähneet wifoja, owat sitä koettaneet halwenta ja wääristellä, taikka jotka owat osoittaneet halweksimistä niin meidän uskontoamme kuin kaikkia muitakin uskontoja kohtaan. Ja olkoonpa niin, että on suurikin joukko ollut ja walitettawasti tulee olemaan sellaisia, joilta puuttuu harrasta uskonnollista mielialaa, jotka eivät ole, tawallisen arwostelun mukaan, uskonnollismielisiä, — Suomen kansassa on kuitenkin aina wallinnut yleinen wakawa uskonnollinen pohja. Kautta vuosikatojen owat Suomen mies ja nainen luottaneet Jumalaan. Jos he hyvien päiwien aikana owattin tässä suhteessa weltostuneet, owat he hädän hetkenä sitä lujemmin Herran puoleen kääntyneet. Senpä wuoksi kansamme on pahat päiwät, kowattin ajat woittanut; siitä syystä on sillä ollut woimaa uupumatta taistella niin ulkonaisia kuin sisällisiä wihollisia vastaan. Jumalaan luottaen on sillä ollut woimaa tehdä työtä uupumatta karussa maassaan, taistellen halloja vastaan ja ollen tekemisessä pohjolan kylmän ilmanalan kanssa. — Lujasti on Suomen kansa pitänyt kiinni uskonnostaan, minkä se on Herran saanut ja mikä sen mielestä oikea on. Kaikissa ajan vaiheissa ja kaikissa kohtaloissa on se siinä osoittanut lujuutta ja pysyväisyyttä.

2. Sünä mekin pysykäämme lujina ja rohkeina!

Saattaa tulla aika, jolloin meidän waltiofirkkomme perusteet tahdotaan järkähyttää, meidän uskontomme, meidän kynnäjäkalkamme sytätä syrjään. Ulkäämme antako sen tapahtua! Rukoilkaamme taiwaallista Isää, että saisimme yhä edelleen pitää wapaasti itsellämme hänen pyhän sanansa, kuten tähänkin asti. Ja pitäkäämme tuo pyhä

jana kalliina. Olkoon pyhä raamattu edelleen ja entistä enemmän ensimmäinen teos kirjallisuudessaamme, arvokkaimpana tutkimusaiheenamme. Olkoon se kynttilänä, jonka valossa eteenpäin tulemme pimeimpinäkin aikoina.

Nykyään liikkuu ja esiintyy petkuttajia ja wiettelijöitä jos jonkinlaisia. Kyllä luultavasti näitten joukossa kohta tawataan niitäkään, jotka koettawat houkutella kansamme jäseniä Lutherilaisesta uskonnostaan luopumaan, luvaten palkinnoiksi niitä näitä etuja, etuja, jotka eivät voi edes koskaan toteutua. Sukulaiskansamme keskuudessa Itämeren maafunnissa on esimerkkejä sellaisista toimista ja niiden tarkoituksista. Kurja on ja onneton se ihminen ja huonosti käy sille, joka tällaisten petturein ja walehtelijain loruille korwanja kallistaa ja niitä usko. Siis warowaisuutta ja lujuuatta! Älkäämme luopuko osastamme, mikä meillä on, älkäämme jättäkö uskontoamme, jossa isämme owat lujina pysyneet ja jonka edestä owat taistelleetkin! Pysykäämme siinä uskonnossamme, mikä joka kohdaltaan perustuu pyhään raamattuun, mikä on kaikista muista uskonnoista oikeampi. Älkäämme unohtako ja hukatko sitä täydellisempää ja laweampaa uskonnollista tietomäärää, minkä me olemme saaneet ja omistaneet Jumalan armosta sekä sen johdosta ja seurauksena, että olemme joutuneet olemaan meidän kirkkokuntamme jäseninä. Mitä täydellisemmät uskonnolliset tiedot, sitä warmempi myös omantunnon ääni. — Ja kullekin on omantunnon wapaus yli kaiken pyhä ja kallis. Tätä ei woida eikä saada kahlehtia ulkonaisilla la'eilla eikä pakkokeinoilla. Siis, jos wiettelijöitä tulee, älkäämme niitä kuunnello, älkäämme ankarampialkaan pakkokeinoja uskontomme häwittämiseksi totelko! Pitäkäämme se, mikä meillä on, huolimatta siitä, mitä kaikkea ehkä saammekin kokea. Omantunnon ääntä ei ulkonaisilla pakkokeinoilla, ei mahtijanallakaan, tukahuteta. Pysykäämme isiemme hyväksymässä ewankeelis-lutherilais-

sessä uskonnossamme siffi, kunnes on käsisä se aika, jolloin Jumalan awun, johdon ja valmistustoimien kautta on päästy niin pitkälle Pyhän sanan omistamisessa ja käsitämisessä, että on mahdollinen kaikkien uskontojen muuttuminen eli sulautuminen yhdeksi ainoaksi oikeaksi uskonnoiksi. Tarcoitamme aikaa, jolloin kaikkien polwet kumartawat Herraa Jeesusta Kristusta ja kaikki kielet tunnustawat yffin hänen nimeänsä, aikaa, jolloin on olewa yffi lammashuone ja yffi paimen.

3. **Maikka kokee, ei hylkää Herra.**

Kuritusta ja koettelemusta tarwitsemme me kaikki. Sen kautta tahtoo Herra wetää luokseen niin yffityisiä kuin koko kansakuntaakin. Hywinä aikoina hän helposti unhotetaan. Sentähden täytyy Jumalan silloin tällöin käyttää kurituskeinoja. Sellaisena on pidettävä nykyinenkin tilamme. Nyt kysytään, misä on perustuksemme, kehenkä ai'omme luottaa. Kehenkä muuhun me woisimme luottaa kuin samaan Herraan, johon esi-isämmekin owat luottaneet, jonka puoleen he owat hädäsään kääntyneet. Onkin ilahuttawaa, että kansamme on nykyhetkellä tämän oiwaltanut. Yffimielisesti on se osoittanut lähestymistä Jsan luokse, wähentäen tahi heittäen pois huwitukset, puolueriidat y. m. Siinä hengesä jatkakaamme! Waikka kokee, eipä hylkää Herra. Herran kädesä on kohtalomme, hän tehköön niinkuin hän hywäksi näkee. Tämöisellä ajatufjella astukaamme uljaina eteenpäin tulewaisuutta kohden! Kurjalta tosiaan tuntui olomme ja nykyinen asemamme, toiwottomuus kokonaan masentaiji, jos emme tietäiji, että Sotija werraton on puolellamme. Jos hän on puolellamme, kuka woi meitä vastaan olla! — Lohdullinen on tosiaankin meille tieto, jonka saamme raamatusta, että silloin kun toiselta puolen laittomuus, sor-

taminen ja kaikenlainen epäjärjestys saa wallan, annettujen lupauksien pyhänä pitäminen lakkaa, oikeuden ja kunnian tunto väistymät epärehellisyiden ja wiekkauden tieltä ja siinäpien ajatuksien julkilausumisen wapaus kerrassaan alas painetaan, — että silloin **toiselta puolen** Jumalan sanan yhä laweampi tunteminen ja harrastus siihen owat kaswamassa ja ne, jotka Herraan luottawat, silloin warustetaan vastaawalla suuremmalla woimalla ja wiisaudella. Tällaista molemminpuolista kehitystä me woimme jo tätä nykyä hawaita jonkun werran, ehkäpä jo enemmänkin kuin yhtenäkkään muuna fuluneena aikakautena. Kaikki wiittaa siihen että Jumalan käsi, joka jo parhaallaan näyttää erityisemmällä tavalla liikkuvan muowailemassa, on lähinmässä tulewaisuudessa panewa toimeen suuria asioita. Tämä on lohdullista tietää.

4. Uskonnon halweksijat.

Waikka on kansallamme ollut wanikka uskonnollinen pohja, jolla sen jäsenet seisowat lujina, on sentään sen helmassa esiintynyt jokunen niitakin, jotka eiwät ainoastaan ole wälinpitämättömiä uskonnosta, waan sen lisäksi yrittäwät halwentaä, wäärentää ja kumota sen perustuksia. On itäwää, että meidänkin maassamme, kuten muualla, on näinä wuosina esiintynyt miehiä, jotka kirjoissaan ja esitelmissään koettawat kumota ja mullistaa uskontomme perusteita. Herran Kristuksen kieltäminen, hänen persoonansa halwentaminen ja hänen työnsä wähäpätöiseksi kuwaaminen, se on ollut näiden hengentuotteita. Voi hywin arvata, minkälainen on tämmöisten järkiniekköjen uskonnollinen kanta. Joka Kristusta tahtoo halwentaä eikä tunnusta täydellisesti hänen Jumal'ihmisyyttään, hän on jotakannalla kaikkea muutakin Jumalallista järjestystä vastaan. Sellaiset owat osoitteita suuresta, lähellä olewasta

luopumuksesta ja näyttävät selvästi, mikä aika meitä on lähellä. Että tällaisista Kristuksen halveksijoista on samalla vahinkoa, vastusta ja turmiota kansalle ja isänmaalle, se on huomattu muualla maailmassa ja se on saatu kokea meilläkin. Ketteloita on viime aikoina nostettu ja väärää henkeä herätetty Suomen työväestössä. Uskettain rhyhdyttiin erääseen rebelliseen, koko kansan synnyttämään ja sen yksimielisyyttä ja isänmaanraffautta osoittamaan toimenpiteeseen ja ainoat soraäänet lähtivät haaralta, josta sitä ennen oli Jumalan kieltämistä kansalle saarnattu. Semmoiseen se Kristuksen halventaminen ja raamatun totuuksien väärentäminen vie. Joka ei pelkää Jumalaa eikä anna arvoa raamatulle eikä uskonnolle, johon on kuuluvinaan, hän ei myös harrasta kansansa eikä isänmaansa tosiparasta, ei sen yhteisiä pyrintöjä ja toiveita. Hänen pääharrastuksenaan on oman itsekkäisyytensä tyydyttäminen, verhottuna milloin minäkinlaisen miehättävän ulkoisuuden alla.

Sentaltaijet röyhkeilijät saavat kuitenkin ennemmin tai myöhemmin ansaitun palffansa. Rangaistus kohtaa heitä poikkeuksetta: heidän entinen kantajoukkonsa luopuu heistä, heidän ystäväinsä ja suosijainsa piiri vähenee, koko kansa hylkää halveksien heidät, he wajoowat omaan tyhjyyteensä ja lopulta joutuwat Jumalallisen tuomion eteen. Näiden osakseen saama lopullinen kohtalo osoittaa siis meille, mikä on kaikkien Jumalan pilkkaajien, uskonnon halveksijain ja wääristelijain palffa, ja tässä on meille samalla wafawa waroitus, rupeamasta heidän kaltaijiksi tai antautumasta heidän ohjattawiksi.

Suja uskonnollinen pohja, Korkeimman Kaitijan puoleen kohoutunut ja hänen johtoaan seuraawa mieliala, järkähtämätön riippuminen raamatussa ja perityssä lutherilaisessa uskonnossamme, — nämä owat yksi kulmafiwi

siinä perustuksessa, jolla Suomen kansan ja maan olemassa olo, onni ja menestys voivat kivistumatta seisoa ja kestää. Tarkastelkaamme vielä jaman perustuksen muuttakin osia.



II. Isänmaanrakkkaus ja kansallistunne.

1. Eri kansallisuuksien käsite ja olemassa olo.

Waikka koko ihmisjuku on lähtenyt samasta alkujuurista, on ihmisten lewiämisen kautta erilaisiin seutuihin ja erilaisten tapojen johdosta muodostunut eri kansoja. Saman kansakunnan jäseniä ovat ja semmoisina pitävät itsensä ne, jotka polweutuvat jostakin määrätystä yhdestä perhe- ja heimokunnasta, taikka ovat vuosijatoja kestäneen yhdesjä asumisen ja samojen olosuhteiden alaisina olemisen kautta yhdistyneet ikäänkuin samaksi perheeksi. Jumalan määräyksestä ja tahdosta ovat täten muodostuneet erinäiset kansakunnat; sillä tällainen järjestelmä on ihmiselliselle kehitykselle välttämätön. Eri kansakunnat eivät ole muodostuneet ja kehittyneet tarkoituksesta, vaan on siinäkin ollut Jumalalla erityiset tarkoituksensa. Esimerkkinä on Israelin kansa, jonka kasvattamisen tarkoituksen ja merkityksen jokainen tiedämme. Suuri tehtävä ja merkitys oli sillä: olla kansana, jossa maailman lunastustoimi valmistetaan ja kehitetään kaikkia warten. Niin on kaikilla muillakin kansoilla merkityksensä ja tarkoituksensa, jota warten Luoja on niiden funkin omituisella tawallaan antanut muodostua ja kehittyä.

Jumalan kaitsemuksesta, tahdosta ja asettamuksesta ovat siis olemassa eri kansakunnat. Mitä Jumala tekee ja määrää, ei tapahdu tyhjän vuoksi eikä tarpeettomasti. Hän on nähnyt olewan wälttämättömän tarpeellista, ryhmittää ihmiskunnan eri joukkoihin, kansoiksi. Se on hyödyllinen ja wälttämätön koko ihmiskunnan kehitykseen ja toimeentuloon nähden. Nämä eri ryhmät kilpailewat toisensa kanssa, ja kilpailu on hyödyllistä: siten pyrinöt, kehittyminen ja waurastuminen kulkewat eteenpäin. Njautelkaamme työn teettäjää tahi suurta maanwiljelijää. Hän jakaa työkänsä eri ryhmiin, antaa kullekin ryhmälle erityisen työtoimen. Siten tulee tehdyksi useammanlaiset työt yht'aikaa ja paljoa perusteellisemmin, kuin jos koko wäki yhdesjä rientäisi yhdestä pikkutyöstä toiseen, jolloin aikaa kulutettaisi hukkaan ja työwoma ei tulisi lähestään tarkoin käytetyksi. Waikka työ olisi samankaltaistakin, niin työn menestymiselle ja valmistumiselle on eduksi samanlainen työwäen ryhmittäminen: Eri joukkojen wälillä tapahtuwa kilpailu waiuttaa, että työ sujuu nopeammin ja tulee walmiiksi pikemmin, ja se on eduksi työntekijöille, sillä siten tulee poistetuksi työnsä tekemisessä wälinpitämättömyys ja huolimattomuus, jotka kehittäwät welttoutta, laiskuutta ja tylsistymistä sen sijaan kun ahkeruus kehittää ripeyttä, työ- ja toiminta-kykyä. Näin on laita kaikenlaisessa työssä, olkoon se ruumiillista tai henkistä, ajatuksellista, työtä. Tietysti on huomioon otettava kohtuus tässä kuten kaikkialla muuallakin sekä lewon tarpeellisuus.

Ihmiskunnan kehityksessä on asia sama. Jos koko ihmiskunnan pitäisi elää kaikkialla samojen ihmisellisten lakien ja sääntöjen mukaan, noudattaa samoja tapoja, elää siis saman kaawan mukaan joka paikassa, huolimatta siitä minälaisissa seuduissa, mimmoisessa ilmanalassa ja mimmoisissa olosuhteissa kuki eläisi, olisi se kaikkea muuta kuin kehitykselle eduksi. Se olisi kerrassaan kaikkea edis-

tystä ehkäisevää. Sellainen yhtäläisyys on mahdottomuus jo senkin tähden, että samoin kuin kullakin yksityisellä ihmisellä myös kullakin kansakunnalla ovat omat erityiset ominaisuutensa ja taipumuksensa, jotka johtuvat osaksi eri seutujen luonnon ja maan laadusta, ilmastosta ja muista ympäröivistä olosuhteista, osaksi muista seikoista.

Siiis on eri kansallisuuksien olemassa olo kaikkine erikoislakeineen, tapoineen ja omituisuuksineen välttämätön ja tarpeellinen yksityisten ihmisten ja koko ihmiskunnan kehitykselle. Eri kansallisuuksien aate ja olo on ollut olemassa mitä kaukaisimmista ajoista, joista historia meille jotakin tietää kertoa, ja se tulee aina olemaan ja pysymään aikojen loppuun. Ei ole se hävinnyt vielä silloinkaan, kun jo itse Herra Kristus välittömästi hallitsee maailman kansoja ja koko maata ja ei muuta kuningasta ole kuin hän yksin. — Näkyy myös se olewan tosiasia, että pienen kansakunnan olemassa olo on yhtä tärkeä kuin juuren. Pienihän oli Israelin kansa ja kumminkin niin tärkeä. Pieni kansa siivistyy ja kehittyy yhtä hyvin kuin suuri. Ja ovatpa juuri pienien kansojen joukossa useimmat siivistyneimpiä, kehittyneimpiä ja elinvoimaisempia, vaikka kyllä on jokunen suurikin kansa samassa suhteessa mennyt eteenpäin. Euroopan pienimpiä kansoja on Tanskan kansa, joka on tullut toimeen ja elää verrattain pienellä maatilfullaan. Se on kuitenkin, mitä siivistykseen, kehitykseen ja elinvoimaisuuteen tulee, milt'ei kaikista muista Euroopan kansoista edellä. Tämä samoin kuin moni muu seikka todistaa, ettei kansan suuruudesta ensinkään riipu sen edistys, sen jäsenten onni ja menestys.

Tosin on ollut kansoja, jotka ovat joko hävinneet taikka sulautuneet yhteen muitten kanssa taikka muuten tulleet merkityksettömiksi. Se on tapahtunut osittain siitä syystä, että joku kansakunta on täyttänyt tarkoituksensa ja senjälkeen ikäänkuin astunut pois näytämöltä. Pinta-

puolisesti katsoen näyttää kuin olisi niin laita Israelin kansan, mutta se ei kuitenkaan ole la'annut olemasta erittyisenä kansana ja sillä raamatun mukaan vielä kerran on olewa juuri tulevaisuus omissakin maassaan. Ositain on taas joku kansakunta menettänyt itsenäisyytensä tahi sulautunut yhteen muiden kansa Jumalan rangaistustuomion johdosta, joka on sitä kohdannut sen pahuuden, tottelemattomuuden ja Jumalasta luopumisen tähden. Tässäkin varoitus meille suomalaisille menettelemästä moifelä tawalla.

Koska eri kansojen olemassa olo näin on Jumalan määräämän järjestyksen mukaista sekä tarpeellinen ja wälttämätön, niin on selwää, että eri kansakuntien yhteen sulattaminen taikka häwittäminen on kokonaan Jumalallista kaitsemuksen lakia vastaan, on wastoin ihmisyhden luonnollisimpia oikeuksia. Ja useimmissa tapauksissa on se mahdoton toteuttaa. Joskus voidaan se wäkiwaltaisuudella ja mahdilla panna näennäisesti toimeen, tuskin silloinkaan voidaan sisällistä kansallistunnetta tukahuttaa; ja tämmöisestä teosta seuraa ajan pitkään tuolle wäkiwaltan käyttäjälle itselleen rangaistustuomio, kaikellainen turmio ja menehtyminen. Jos todella meidänkin kansallemme tehtäisiin niin, että sen olemassa oloa ruwettaisiin häwittämään, sen erikoisafemaa järkähyttämään, sen oloja, tapoja ja lakeja muuttamaan ja waihtamaan sille wieraisiin muotoihin, saattamaan yhdenmukaisiksi suuren naapurikansan kansa, olisi tämä jo semmoisenaan epäonnistunut yritys noiden yhtäläistyttäjiensä puolelta. Se olisi epäonnistunut heidän puoleltaan siihen nähden, että täten saaiswat sekaansa ainesta, joka ei koskaan woisi sulautua täydellisesti yhteen heidän kansansa, niin erilainen se on ominaisuusfiltaan. Si häwiäisi meidän kansallistunteemme sittenkään koskaan, niin sywälle on se jo juurensa lewitännyt. Erilaisina pysyisimme sentään, waikka ehkä ulko-

naisilla pakkokeinoilla saataisikin jonkun verran näennäistä yhtäläisyyttä toimeen. Haittaa ja vastusta koko sekoitukselle olisi tästä aineksesta; sen selvästi osoittavat esimerkit muilta tahoilta ja muualla tapahtuneet yritykset, sen osoittaa koko maailman historia. Wallitsewan kansan seasja tuli aina olemaan tuommoinen alati kituwa, waiwojaan walittawa liika-kaswannainen, jolta olisi ryöstetty itsenäisyytensä ja erikoisuutensa, mutta joka yhä milloin missäkin tilaisuudessa häiritsee isäntänsä lepoa ja rauhaa yhä uudistuvilla kansallistunteen ilmauksillaan ja jos jollakin. Se tuli aina olemaan poistamattomana soraäänenä koko harmoniasja. Niin on laita yhdeltä puolen. Toisella on sellainen yhteen sulattamisen yritys ja toimeenpano Jumalallisen järjestyksen wastustamista, siis teko, joka ennemmin tai myöhemmin tuottaa kirouksen toimeenpanijoilleen, niinkuin monasti on nähty. Tuohon lannistettavaan kansaan nähden sellainen teko olisi ihmisyyden luonnollisimpien oikeuksien ryöstämistä. Se olisi eteenpäin kulkewan sivistyksen seisauttamista. Se olisi kaikellaisten yhteiskunnallisten olojemme kehityksen pysähdyttämistä ja lamauttamista, — olojemme ja kehityksemme, joille muun muassa noiden tunnettujen härnäilijöidenkin täytyy tunnustuksensa antaa. Mikä ääretön wahinko meille itsellemme!

Wahinkoa siis molemmiin puolin: yhdellä puolen kostoa huutawan Napelin weri, toisella puolen Raimin paha omatunto. Olisiko siitä vielä muutakin, yleisempää, mutta koskewaa wahinkoa, ei ole meidän asianamme lausua eikä arwostella.

Luonnollista on, että eri kansakuntien tulee olla keskenään yksimielisyydessä, sowingossa ja wuorowaitutuksessa. Historiallinen kokemus osoittaa, mikä haitta on ollut siitä, että joku kansa on sulkeutunut omaan itseensä, rakentanut Kiinan muurin ympärilleen, siten erottaen itsensä muusta ympäristöstä. Wuorowaitutus ja keskinäinen yhteys ke-

hittävät waurastumista ja auttavat kehitystä niin kansoissa kuin yksittäisissä ihmisissäkin. Yksimielisyys, sopusuhteisuus ja wuorowaiikutus kansojen kesken ovat siis yhtä wälttämättömät ihmiskunnan edistymiselle kuin eri kansallisuuksien olemassa olokin. Eikä saa toinen kansa halveksien ajatella toisesta. Ei sowy sivistyneemmän ja edistyneemmänkään ylenkatseella ja halpamaisesti kohdella wähemmän sivistynyttä, takapajulla olemaa; sillä aikaa wottaen saatetaan wiihemainittukin kohota.

2. Jumalallinen järjestys welvoittaa rakastamaan omaa kansaamme ja maamme.

On niitä, jotka eiwät kansastaan ja isänmaastaan mitään wälitä, waan joilla owat omat itsekäät etunsa ja pyrkimyksensä kaikki kaikessa ja niiden tähden owat walmiit, jos niin tarpeensa heitä waatii, syöskemään kansan ja isänmaan edut minkälaiseen waaraan tahansa. Tämöisiä owat ensinnäkin kaikki tunnottomat, sydämettömät ja jumalattomat, joilla ei ihmisrakkautta, lähimmäisen rakkautta ensinkään ole. Myös on sellaisia, joilla kyllä on jonkunlaista ihmisrakkautta ja hywäntahtoisuutta ahtaamassa piirissä, mutta ei koko kansaan ja isänmaahan ulottuwaa. Nämä puolustawat ajatuskantaansa usein sillä wäitteellä, että kansan ja isänmaan rakkkaus eiwät olekaan nimenomaan Jumalan waatimia, niiden ei muka ehdottomasti tarvitse kuulua kristityn ihmisen olemukseen. Tarvemmin ajattelemalla pitäisi oleman selwän, kuinka umpinaista, ahdasmielistä ja lyhytnäköistä on tuommoinen käsitys, jos nimittäin se olisi edes wakaantunutta käsityskantaa, — jekin lienee halpamaisempien käsitteiden ja pyrintöjen peittelewää ulkokullailemista, ulkopuolelta kunnistamista.

Kun eri kansallisuuksien olemassa olo on Jumalan määräämä, on luonnollista, että kukaan olemme kiintyneet sekä sydämellä että mielellä siihen kansaan, johon kuulumme. Niin kuin saman perheen jäsenet rakastavat ja kunnioittavat toisiaan, ollen tämä jumalallinen käsky, samoin kansan eri jäsenten tulee toisiaan auttaa, rakastaa ja kunnioittaa, ollen sekin jumalallinen sääntö. Onhan kansakuntakin vain suuri, laajemmalle ulottuva perhe, jostakin alkuperäinen pieni perhe on vähitellen kasvanut. Kunnollinen ja jalo ihminen on mieltynyt siihen kansaan, jonka keskuudessa hän on ensimmäisen kerran nähnyt päivän valon ja jonka keskuudessa hän on kasvanut ja elänyt, samoin kuin lapsilla on rakkautta ja mieltymys vanhempiinsa. Tämä on kansallistunne, kansalaisrakkautta. Samoin hänelle on rakkain se maa, jota hän on viljellyt ja jolla hän on ensimmäiset askeleensa astunut ja enimmäkseen kaiken ikänsäkin liikkunut. Tämä on isänmaan rakkautta.

3. Tulee sentähden harrastaa isänmaan parasta.

Isämaa, Suomen kansa. Mitkä kalliit sanat meille! Onhan meille rakas tuo tuttu kansamme, jonka keskuudessa meitä ymmärretään paremmin kuin missään muualla. Tuttua on sen kieli, puheenparret ja sananlaskut, jos mihiin osaan maata tahansa siirrymme. Sen kansan helmassa olemme kasvaneet, saaneet opetuksemme, iloinneet ja surreet. Onhan meille rakas tämä armas isäimme maa, tämä suuri Suomenmaa, jossa meillä on kyllin tilaa asuaiksemme. Emme tarvitse sitä jättää tilan ahtauksen takia, emme myös muunkaan puutteen tähden. Haru ja kolko se kyllä on, ankara äiti se on ollut, mutta se antaa kyllä, mitä välttämättömintä tarvitsemme, wie-

läpä siitä riittää tuotteita muuallekin wietäväksi. Se waatii wain ahkeruutta, kestäväisyyttä ja toimeliaisuutta; — ja misjäl muualla maailmassa ilman niitä olisi menestystä? Siten se kehittää wain sitkeyttä, pontewuutta ja woimaa, raitista mielialaa ja terwettä järkeä. Ja se waatii myös asukailtaan keskinäistä sopua, auttawaisuutta ja uhraawaisuutta. Onhan tuttua meille kansamme historia, sen waiheet, waiwat, kärsimykset, ilot, surut ja kaihellaiset kohtalot. Niistä jo usein wanhempamme, pieninä ollessamme, kertoivat samoin kuin isiemme urhokkaista, kunniallisista taisteluista. Samoista asioista olemme sittemmin saaneet paljon kuulla ja lukea. Samoin tiedämme, että esi-isämme suurella waiwalla ja työllä raiwasiwat tämän maan korpia pelloiksi, saaden taistella hallan ja muiden pohjoisen ilmanalan ankarain oikfujen kanssa. Paljon owat he waiwaa nähneet, paljon työtä tehneet ja woimia uhranneet tämän maan hyväksi, ennenkuin se on tullut nykyiseen kuntoonsa. Emmekö siis rakastaisi tätä maata ja tätä kansaa? Totta tosiaan! Emmekö sen edestä ja hyväksi uhraisi mekin woimiamme? Tietysti! Sehän on welwollisuutemme. Ja nykyinen hetki waatii meitä jo kaista tekemään työtä kaksin werroin kansamme ja isänmaamme eduksi; kaksin werroin on ojaa kaiwettava, niin kuin teki Saarijärwen Paawo. Miten se woi tapahtua? Miten on meidän kaksin werroin ojaa kaiwettava? Tekemällä jokainen työtä sen yhteiseksi eduksi, ensiksikin **siwistykseen** kohottamiseksi.

Kansamme siwistystä on jo viime aikoina ruwettu kiittelemään, ja useaan muuhun kansaan werrattuna se sen ansaitseekin. Paljon on kuitenkin vielä siwistystyö kesken meillä. Lukutaito on kyllä yleinen, mutta se onkin monella kansamme jäsenellä vielä ainoa. Kansakoulujen perustaminen ja kansakoulu-opetuksen hyväkseen käyttäminen on nopein askelin mennyt eteenpäin. Mutta vielä

ei ole lähestään kaikki nuorempikaan sukupolvi tullut kansakouluopetuksesta osalliseksi. Nyt on aika mennä tässä jättiläisaskelin eteenpäin. Nyt jokaisen tulee pyrkiä eteenpäin opin wainiolla, auttamalla toisia mukanaan. Te, jotka jo olette omistaneet itsellenne oppia, saaneet kouluopetusta nauttia, ryhtykää sitä jakamaan noille vähävaraisemmille, noille, jotka syystä tai toisesta ovat vielä sitä ilman jääneet. Näin teette yhteistä hyvää te, jotka itse olette oppia saaneet. Levittäkää itse saavuttamaanne oppia siis wain kaikilla mahdollisilla ja luovallisilla keinoilla noille toisille. Siten te kaiwatte ojaa kaikin werroin. Te, joille Jumala on maallista omaisuutta runsaammalla kädellä antanut, woitte myös sen avulla edistää kansamme siwistystsen kohottamista ja siis siten kaiwatte ojaa kaikin werroin. Te opista jällelle jääneet taas, käyttäkää nyt enemmän tilaisuutta hyväksenne oppimiseen. Käyttäkää kaikkia mahdollisia keinoja, tullaksenne tiedosta ja taidosta osalliseksi. Siten te kaiwatte ojaa kaikin werroin. — Näin on nyt siis kaikkien kansalaisten, niin rikkaiden kuin köyhien, niin oppineitten kuin oppimattomien yhteisenä pyhänä welwolisuutena, kunkin kohdastaan kykynsä, woimainja, warallisuutensa ja asemansa mukaan työskennellä koko kansamme yhteisen yleis-siwistystsen kohottamiseksi. Niin on menettävä sen, joka tahtoo olla toji kansalainen ja ansaita kunnollisen ifänmaan ystävän nimeä. Mutta sen suotta syyttä, ainoastaan oman mukawuutensa waatimuksia tyydyttäen, wälinpitämättömänä wetäytyy syrjään kaikesta edellä mainitusta pyrkimyksestä, häntä ei saata sanoa rehelliseksi kansamme jäseneksi. — Pois nyt jo ennakoluulot, että nuka oppiminen tekee laisaksi ja työhön haluttomaksi ja kykenemättömäksi. „Ei oppi ojaan kaada“, on ollut tapana sanoa. Nyt elämme jo semmoisena aikana, jolloin kansalais-siwistys, kansalais-opinto, on wälttämätön, on ajan waatima. Ei nyt enää riitä se, että ainoastaan

muutamat käywät koulua, päästäkseen wirkamiehiksi, „her-
roiksi“. Nyt on asianlaita sillä tavalla, että ainoastaan
oppimaton, olkoon hän rikas tai köyhä, katsotaan ala-
arvoiseksi; mutta, jotka oppia ja siwistystä omistawat,
olkootpa heitä tahansa, ne owat tasa-arvoisia, katsomatta
ensinkään rikkauteen, sukuarwoon tai muuhun. Me elämme
jo aikana, jolloin tieto on valtaa.

Tämä yleisen kansalais-siwistykseen kohottamisesta.

Toiseksi hyödytämme kuki puolestamme kansaamme,
kun pidämme silmällä kaikellaisten wiettelijain ja houkut-
telijain toimia, kawahdamme itsiämme sellaisen waikutuk-
silta. Kuten tunnettu, on maasfamme näihin aikoi-
hin liikkunut jos joitakin weijareita y. m., jotka eräältä
taholta owat warta wastaan palkattuja, lewittämään
kaikenlaisia kulkupuheita maanjaosta ja sen mukana
tulewista paremmista olosuhteista, sekä, mikäli mah-
dollista, tukahuttamaan isänmaan-rakkauttamme ja kuolet-
tamaan kansallistunnettamme. Tällaiset wäärät profeetat,
eli miksi rentuiksi heitä sanoisimme, owat enimmäkseen ko-
toisin maamme rajain ulkopuolelta; mutta on niiden jou-
kossa, ikäwää kyllä, jokunen omia kansalaisiammekin, jotka,
kaiken jalotunteisuntensa ja kunnollisuutensa menetettyään,
owat moiseen hylkiön asemaan antautuneet. Sellaisia was-
taan täytyy meidän kaikkien jyrkimmästi esiintyä. Silläkin
tawoin teemme työtä yhteiseksi hyväksi. Senkaltaiset hui-
jarit woivat koht'ikään myös esiintyä uskontotyhmyyksen
apostoleina, houkutellessaan kansaa luopumaan isänsä uskon-
nosta, lutherilaisesta kirkkokunnasta. He saattawat ruweta
lewittelemään entisten lisäksi huhuja, että on edullista kään-
tyä toiseen uskontoon, joten odotettu maanjako ja muut
paremmat edut muka silloin wasta owat warmasti tulosja.
Sellaista on tapahtunut muualla maailmassa. Silmät auki!
Mikäänme antako wietellä itseämme tavalla tai toisella.
Mikäänme antako kääntää itseämme pois kirkkokunnastamme.

Waikka vielä käwisikin niin, että mahtisanalla määrättäisiin wieras uskonto lutherilaisen sijaan waltio-uskonnoksemme, pitäkäämme sittekin oma uskontomme sydämen asiana. Tietoon perustuua omantunnon ääntä ei woida tukahuttaa wäkiwallalla. Waltio-uskonto, waltiofirrko, johon eiwät kansalaiset tosimielessä ole yhdistyneet eiwätkä ota osaa, on pian haihtuwa, mitätön kuori.

4. Rebellisyys maan perii.

Isänmaamme ja kansamme onni ja menestys riippuu paljon rebellisyydestä sitä kohtaan. Mitä surfuteltawimpia owat ne ihmiset, jotka oman aineellisen hyötynsä takia owat walmiit mitä kurjimpiin tekoihin: owat walmiit syöttämään korkeille wiranomaisille walheita ja löpöttämään kansansa nimesä semmoisista hanckeista ja mielipiteistä, joihin kansalla ei ole wähintäkään syytä eikä tahtoa, waan joita se juuri tahtoo woimainsa takaa wälttää. On ikäwää ja halweksittawaa, jos naurettawaakin, että esim. joku rappiotilaan joutunut meijerin omistaja kokee viimeisessä pulassaan tämmöisillä keinoilla parantaa omaa toimeentuloansa, ikäänkuin isänmaamme olisi niin kurjassa tilassa, ettei se woisi rebelliselle työntekijällensä antaa hänen jokapäiwäistä toimeentuloansa. Samaa on sanottawa siitä, että joku häwinnyt kauppias tai liikemies yrittää ansaita leipäänsä toimialalla, johon hänellä ei ensinkään ole kykyä ja jossa juuri tarwittaisi mitä kunnollisimpia ja ymmärtäwäisimpiä kansalaisia. Ja tässä uudessa toimessaan käyttää hän menettelytapaa, joka ei ensinkään osoita kansan- ja isänmaanrakkautta, ei yhteis-hyvän harrastusta eikä oikeudentuntoa, waan eräiden waikuttawassa asemassa olevien kadehtijoittemme ja wihamiestemme mielistelemistä, saadakseen ehkä heiltä kannatusta ja suurta palffiota. Wuut, tähän asiaan kuulumattomat mutta ru-

mat teot myös warmemmaksi todistawat, mitä tällaiset owat miehiään. Ansaittu rangaistus näkyy kumminkin aina säännöllisesti kohtaawan mokomia pettureita; ja tämä meille osoittaa, miten lyhyet jäljet epärehellisytydellä ja wäärtydellä on. Jumala on puolellamme, hän perkaa ja poistaa tuollaiset keskuudestamme, milloin niiden vaikutus on kowin pitkälle menossa, samoin kuin hän tekee vaikutuksettomiksi sellaiset kirjailijat, jotka esiintywät uskonnon halweksijoina ja wääristelijöinä ja matkaan saattawat eripuraisuutta ja pahennusta. Jumalalle waan kiitos kaikesta!

On hywä kuitenkin, että usein mainittuja epäsiikiöitä on tähän asti ollut kansassamme ainoastaan muutama, joten nämä eiwät ole woineet suuria aikaan saada. Warjalkoon taiwahinen Herra sellaisia useampia syntymästä! Ja me itsekukin erottakaamme itsemme tekemisistä sellaišten kanssa. Se on samaa kuin pahasta erottautuminen, sielun wihollista kawahtaminen.

Se maa ja kansa, jossa noudatetaan omantunnon ääntä, rehellytyyden ja oikeuden tuntoa, se menestyy. Sillä on osansa niiden kansakuntien joukossa, joilla on suuren suuri ja ihana tulewaisuus. Suuri ja ikuisesti pysyvä on osansa, mittaamaton on onnensa kerran olewa myös sillä yksityisellä ihmisellä, olkoon kuka tahansa, jolle sanoisfaan ja lupauksisfaan pysyminen nöyrän jumalanelon oheffa on ollut pyhä asia. Mutta woi häntä, joka on petturi ja lupauksisfa purkaaja! Hän saattaa matkaan, warjinkin jos kaitfelmus on hänet korkeaan, waihattawaan ajemaan pannut, monta waiwaa kansalle, ja tämän seuruuksena on häneen itseensä nähden, että moni raskas, waiwattujen seasta noufewa huokaus leijailee hänen päällään ja wihdoin Jumalan tuomioksi muodostuneena armotta iskee häneen. Olkoonpa lupausensa rikkoja waiffa wain sywienkin riwien jäseniä, niin samalla, kun hän sillä toollaan saattaa wahinkoon kanssa-ihtimisensä, kansalaisensa ja

isänmaansa, samalla hän itselleen kartuttaa Jumalan tuomiota. Oikeuden tunto ja oikeudellisuuden noudattaminen, sanassaan ja lupauksissaan pysyminen kansaa ja isänmaata koskevissä asioissa on pyhä ja kallis asia itselukellein.

5. Yksimielisyys.

On olemassa eri puolueita niin meidän kansassamme kuin moniaissa muissakin. On olemassa kielipuolueet, nuorten puolue ja vanhain puolue ja vielä muitakin. Saattaa näiden puolueiden olemassa olosta olla ehkä hyötyä yhdeltä puolen; sillä jonkunmoinen hyödyttävä kilpailu voi olla näiden tuotteena. Mutta kyllä on suurta haittaakin puolueista, jotka kiihkoissaan menewät liian pitkälle: koittawat sortaa ja heikontaa toisiaan. Puoluewimma saattaa matkaan eripuraisuutta ja eripuraisuus heikontaa koko kansan elinvoimaa ja on sille turmioksi. On selvää, että missä kufin koettaa wetää omaa köyttänsä, siinä yhteisen hyvän harrastuksesta ei mitään tule. On waltioita, joissa puolueitten synnyttämän keskinäisen eripuraisuuden kautta koko waltion woima ja olemassa olo pysyy heikkona ja rappiotilassa. Puolueriita on wahingoksi, ja se osoittaa kansan eri ryhmissä wain itsekkäisyyttä, kopeutta ja muuta halweksittawaa ominaisuutta.

Yksimielisyys on kansan turwa ja elinwoima. Se kansa, jossa yksimielisyys ja keskinäinen sopus wallitsewat, se menestyy waikka olisi pienikin ja sellainen waltio pysyy woimassa. Esimerkkinä siitä on Sweitsi, joka kansan yksimielisyyden ja sown kautta on jaksanut torjua päältään ulkowaltojen pyydet ja säilyttänyt itsenäisyytensä. Yksimielisyys siis on yksi kansan onnen ehtoja; siitä riippuu sen menestyminen.

Siis koko Suomen kansa yhtenä miehenä!

Nykyhetkinä, jolloin raskas huoli painaa kaikkia, on wallinnut kansassamme ilahuttava yksimielisyytä. Kieli-riitakin on häviämällänsä melkein sukupuuttoon. Di jospa tosiaankin tämä kirituksen hetki saisi edes sen aikaan, että tuo ainainen riitakapula nyt jo peräti katkeaisi. Toivokaamme, että riita nyt jo ainiaaksi sammuu. Niin, saakoon wallan sopu ja yksimielisyytä erikielisten välillä. Pois nyt loukkauskiwet! — Yksimielisyyden nimesä uskallamme myös toivoa, ett'ei enää kukaan joka waikeudetta saattaa puhua ympäristönsä kieltä, käyttää seuraelämässsä tahti muissa yleisissä tilaisuuksissa puhekieltä, joka on joillekuille toisille seurakumppaneille wierasta, waikka kaikki saattaisiwat kyllä ymmärtää ensinmainittua kieltä. Siitähän on niin monta kertaa ollut seurauksena katkera mieli, loukkaantuminen ja eripuraisuus. Milloin säätyläiset joutuwat samaan seurapiiriin yhteisen kansan kanssa — mikä muutoin olisi suotawa hywin usein tapahtuwan —, olisi suotawa, että he, kansan kuullen haastellessaan, puhuwat omat keskinäisetkin keskustelunsa sillä kielellä, jota nuo vähemmän sivistyneetkin ymmärtäwät; päinwastaisessa tapauksessa woiwat wii-
 memainitut olettaa, että heistä puhutaan jotain halweksittawaa, heitä panetellaan. Tällä tietysti emme tahdo kajota kenenkään yksityisen koti- eli perhekieleen, jonka käytäntö ja määrääminen on jokaisen omana asiana. Turhanpäiwäiset arwon erotukset ja säätyläisten erottaminen itsensä eri seurapiiriksi owat niin ikään jo wanhan aikaista ja kuuluwat menneiden aikojen waillinaisuuksiin. Yhteisestä keskustelusta ja puhukielestä sekä yleensä wälittömästä ystäwällisestä seurustelusta, huolimatta arwon erotuksista, olisi myös seurauksena eri kansankerroksien läheisempi liittyminen toisiinsa ja jyrkän säätyerotuksen häwiäminen. — Palweltawien sa fielen taitamattomuus älköön tästä lähtien enää esiintykö wirkamiehissämme. Pois käännösjärjestelmät wirastois-

tamme! Se on oikeutettu vaatimus. Saakoon kufin esteettömästi ja hankaluudesta asianja ajetuksi omalla äidinkiellellään. Alkoon enää osoitettako ilkeää halveksimista, toista enempää kuin toistakaan kohtaan. Saakoon myös kufin koulusivistyksensä omalla äidinkiellellään. Kerran on kuitenkin tulewa aika, jolloin ei ketään halveksita kieltänsä taia, waan jokainen kieli tunnustetaan saman arwoiseksi ja sama kieli kelpaa niin ylhäisemmille kuin alhaisemmillekin.

Niin ikään on yksimielisyys tärkeä ja wälttämätön työn antajain ja työntekijäin wälillä, samoin isäntien ja palkkolisten wälillä. Alituiset työläkot viimeaikoina eivät ole olleet warjin suotuisia todistuksia työwäen ja työn antajain wälisestä suhteesta. Syytä lienee molemmisja. Työn antajat koettawat katsoa omaa etuansa niin paljon kuin mahdollista, työmiehet puoleltaan esiintywät myös enemmän ja enemmän waativina. Ja kun yhdeältä puolelta yhä kowemmin kiristetään, tapahtuu samaa toiseltakin puolelta. Mikäna tällaisena, jos koskaan, tulee olla työmiesten ja työn teettäjain wälillä täydellinen sopus. Se saadaan aikaan, jos molemmilta puolin tehdään myönnytyksiä ja jos molemmat osoittawat lähimmäisen rakkautta ja pidemmälle ulottuwaa ajattelewaisuutta. — Samoin on laita isäntäwäen ja palvelijoitten wälillä. On totta, että isäntäwäki monesja perheessä ei ole kohdellut palvelijoi- taan niin, kuin heitä tulisi kohdella, todellisina perheenjäseninä ja täydelleen ihmisen ja kansalaisen arwoa ansaitsewina. Seurauksena on ollut, että palvelijoisja on tyytymättömyys, katkeruus ja wiha alkanut kuohua. Tämöinen suhde on kuitenkin mitä pikemmin saatawa poistumaan, muutoin on siitä, kuten muistakin edellä mainituista epäkohdista, haittaa ja suuri waara kansamme pystyysjä pysymiselle ja iänmaalle. Siis on isäntäwäen puolelta annettava palvelijoille se, mitä heille oikeudella kuuluu,

annettava heillekin täysi arvo ihmisinä ja kansalaisina, muistaen, että Jumalan edessä kaikki olemme tasa-arvoiset. On osoitettava palvelijoita kohtaan täyttä luottamusta, ei epäluuloa eikä halveksimistä.

Palvelijain tulee myös puoleltaan osoittaa ahkeruutta ja rehellisyyttä isäntäväkeään kohtaan, tyytyen kohtuullisuuteen palkkaansa ja muihin eduihinsa. Heidän tulee ajatella ja muistaa, että yhteiskunnallinen ja jumalallinen järjestys vaatii, että täytyy olla sekä isäntiä että palvelijoita ja ilman tämänlaista järjestystä ei ole yhteiskunta mahdollinen olemassa eikä tule menestymään. Kaikki eivät voi olla samassa asemassa eikä samoissa toimituksissa, vaikka olisivatkin kaikki ihmiset ahkeraita työntekijöitä ja yhtä toimeliaita. Toimia on monenlaisia, ja yksi on määrätty yhdeksi toiseen, toinen toisella tehtäväksi. Näin täytyy olla, jotta koko yhteiskunta-rakennus sen kautta pysyisi pystyssä, menestyisi, olisi tukeva ja horjumaton. Täytyy sen vuoksi toiset olla isäntinä, toiset palvelijoina, toiset työn teettäjinä, työnjohtajina, toiset työntekijöinä. Ei kukaan näistä tule yksikseen toimeen, eivät kaikki voi samalla kertaa olla palvelijoita eivät työnjohtajia taikka työmiehiä. Mutta yhteen liittyneinä auttavat nämä kukin lahjojensa ja kykynsä mukaan toinen toisiaan, ja niin seisoo olemassaolon ja menestymisen perustus vankkana. Tämän ymmärtää jokainen oikein ajatteleva palvelija ja samoin kuin oikein ajatteleva isäntäkin. On sitä paitsi huomattava, että jokaisella ovat omat erityiset kykynsä ja taipumukset: yksi kykenee siihen, esim. isännän virkaan, mihin toinen ei yhtä hyvin kykene, tämä toinen taas päinvastoin on kykenemämpi johonkuhun muuhun, esim. palvelemiseen, johon edellinen ei saattaisi olla niinkään kykenemä. — Näin tulisi ajatella palvelijoiden ja työntekijöiden samoin kuin myös isäntäväen ja työn teettäjienkin puolestaan, siis muistaa, että ilman toinen toisiaan eivät voi tulla

toimeen, waan kufin tarwittsemme toisiamme, toistemme kytjyä ja taipumukfia. Ja wielä tulee muistaa, että kaikfi olemme Jumalan palwelijoita, ja hänelle kufin olemme edeswastuusja ja tilinteosja töistämme, toimistamme ja kutsukumukfistamme. Hän on meidät kufin määrännyt ja ajettanut toimi- ja työalallemme ja waatii niistä meiltä tiliä.

Samalla olemme me kaikfi, niin isännät, työn teet- täjät, työn antajat ja johtajat kuin palwelijat ja työwäki- fin, yhteisen isänmaamme ja oman kansamme palwelijoita. Isänmaa ja kansa waatii meiltä kaikilta uskollisuutta ja rehelligisyyttä, woidakseen menestyä ja olla turwattuna. Mutta ennen kuin se woi olla mahdollista, on wälttämä- töntä, että elämme kaikfi keskenämme sowusja ja olemme hywäsja suhteessa toisiimme. Sillä sepä jo on isänmaan ja kansan palwelemista, että kufin tyydyimme osaamme, teemme työmme ja täytämme wirkamme uskollisesti. Eihän silloin ole mahdollisuus puutteiden, woimattomuuden, huo- nojen tapojen ja kaikellaisen turmelluksen tunkeutua kes- kuuteemme ja siinä kehittyä. Ja niin woimme waaran hetkenä seisoa wanckoina ja horjumattomina, kaikfi yhtenä miehenä yhteisiä wihollisia vastaan.

Nämä kaikfi seikat huomioon ottamalla ja niitä tar- kasti ajattelemalla ja punnitsemalla, luulisi jokaisen ym- märtävän asemansa ja kohtalonsa ja luulisi monien työ- lakkujen ja eripuraisuukfien itsestään haihtuwan. Niin täytyy wälttämättömästi käydä, jos mielittää menestyä ja olla woimakkaita yhteisen waaran hetkenä. „Suuri woitto on olla jumalinen ja tyytyä onneensa“.



III. Siivistys ja sen ansiot.

1. Tietopuolinen siivistys.

Tietopuoliseksi siivistykseksi sanomme sitä tietomäärää, joka jollakulla ihmisellä on, jonka hän on elämässään saavuttanut. Myös puhutaan käytännöllisestä siivistyksestä, joka esiintyy ihmisen ulkonaisessa käytöstavassa ja elämässä.

Tärkeä puoli ja osa ihmisen siivistyksessä on tietojen saaminen ja tilaisuus siihen. Me elämme aikana, jolloin tietojen saaminen jo on aiwan helppoa. Meillä samoin kuin kaikkialla muuallakin maailmassa pyritään tiedollisen siivistyksen perään. Olemme siihen nähden onnellisia. On ilahuttavaa, että yhä useammat käsittävät opin arvon ja pyrkivät opetuksesta osalliseksi. Nykyiset huolestuttavat hetket ovat kansallemme olleet vain herätyksenä ja kehottuksena, kaikki miehisjä keräytymään tiedon alttarin juurelle. Tarjolla on kaikkia mahdollisia keinoja opin saamiseen. Ja kyllä käytetäänkin hyväksi kaikkia keinoja. Innolla moni omistaa ja lisää tietojansa. Se on hyvä, että niin monet käyttävät hyväkseen tarjottuja tilaisuuksia. Siis hyvää jatkoa vain! Vielä suuremmalla innolla eteenpäin tiedoissa ja taidoissa! Ovat olot todenteolla ovat tässä suhteessa hyvänä apuna. Ne pakottavat jokaisen ammentamaan viisauden lähteestä sitä nestettä, josta on hyötyä kaikille, joka ei milloinkaan ojaan kaada. Nykyhetki vaatii eräiden olosuhteiden johdosta jonkunlaisista alkeisopetusta kaikille, ja niinkuin tiedämme, on sitä alettu jo kunnassa toimeen panna ijäkkäämpiäkin ihmisiä varten. Tietojen omistamisessa siis mennään kuumeentapaisella kii-

reellä eteenpäin. Sihän siis toki nyt enää liene sellaisia vanhempiaakaan, jotka estäisivät lapsiaan kansakoulua käymästä; sillä näkemäthän he, miten ajan ja nykyisten olojen vaatimaa tiedollinen siivistys on, koska sitä suurella kiireellä täytyy jaksaa vielä iäkkäämmillekin. Emme muuta voi kuin mitä hartaimmin toivoa, että tämä kaikki edelleenkin hyvin menestyisi, että olisi tarpeeksi opetusvoimia ja että tiedonhalu yhä pysyisi virkeänä. Niin muodoin ei kestä kauvan, ennenkuin kansamme kaikki jäsenet omawat sen perus-tietomäärän, mikä jokaiselle on wälttämätön, kansakoulun oppimäärän. Siinä tiedollisen siivistyksen pohjaperustus, jota waiilla ei tästä lähin enää kukaan voi eikä saa olla, ja jolle sitte on mahdollisuus rakentaa enemmänkin sen mukaan kuin kunkin asema waatii ja kysy myöntää.

Tieto ja taito, tiedollinen siivistys, on omaisuutta, jota ei kukaan voi meiltä ryöstää, ja jos se on oikeata laatua, josta kohta otamme lähemmin selkoa tehdäksemme, on se sellaista omaisuutta, jonka rinnalla raha ja kaikkein muu maallinen tawara ja perintö, tawalla tai toisella kokoon saatu omaisuus, on mitätöntä, on lasten lelua. Sanakkoon siis kunkin tuota tiedon omaisuutta itselleen, mitä runsaimmin sitä parempi, ja käyttäköön sitä myös oikealla tawalla. Oikein käytämme tietoa omakki hyväksemme, jos tietomme perustuksella wältämme kaikkea, mikä pahaa ja epäsopiwaa on. Muiden hyväkki käytämme siten tietoaamme, että opetamme toisia, ja'amme tietowaras-toamme niille, joilla ei sitä ole ennestään niin paljon kuin itsellämme. Onhan tuo tiedollinen siivistys vielä siihenkin nähden arwoikkaampi kaikkea muuta maallista omaisuutta, että se ei wähenene, waikka sitä jakelee muillekin, waan samalla se antajasja itsesjään kehittyy, warmentuu, firkastuu ja puhdistuu. On oiwallista tawaraa tuo oppi, tieto ja taito.

2. Sydämen siivistys, tosi siivistys.

Tietopuolisella siivistyksellä on täydellinen arwonsa vasta silloin, kun sen kansa on yhdistynyt sydämen siivistys. Kun ihminen omaa nämä molemmat, sekä tietopuolen että sydämen siivistyksen, on hän **tosisiivistynyt**. Tosisiivistykseen kuuluu mielen jalous yhdistettynä uskonnollisuuden kansa.

Uskonnollinen mieliala on se, joka siivistykselle antaa arvoa ansaitsevan perustuksensa ja leimansa. Tiedollinen ja käytännöllinen siivistys ilman uskonnollisuutta on voitaton, ponneeton; ei siitä ole sunausta tuommoisen siivistyksen omaajalle itselleen eikä kansalle ja isänmaallekaan, vaan päinvastoin turmiota kaikille. Ennen mainituissa uskonnon halveksijoissa on meillä siitä vakava ja varoitettava esimerkki. Olkoon ihminen miten oppinut tahansa, jos hän elää ilman Jumalaa, on hänen kaikki oppinsa ja taitonsa mitätöntä jaaritusta, josta ei ole hyötyä hänelle itselleen eikä muille. Paremminkin ei ole asian laita silläkään, joka on oleminaan uskonnollinen, teeskentelee hurskaaksi ja ulkokullailee muitten edessä, heiltä kunniaa saadaikseen, mutta elämänsä on kaikkea muuta vaan ei tosi kristityn elämää. Sellainen pilkkaa hurskaudellaan Jumalaa ja on itseensä nähden yhtä kurjalla kannalla kuin julkinen uskonnon halveksijakin. Muihin nähden hänen hurskaalta näyttävä elämänsä saatetaan pitää jonkunmoisenä hyvää vaikuttavana esimerkkinä niin kauvan, kun ei tunneta sitä tekopyhyydeksi; mutta milloin tämä tapahuu, on se kaikkea merkitystä vailla, jopa suorastaan vähingoksi. Pois siis teeskentely! Rehellisyyttä vaaditaan isänmaata ja kansaa kohtaan; ennen kaikkea on se Jumalallisena vaatimuksena hengellisellä alalla, uskonnon asioissa. Totuutta harrastavasta, rehellisestä luonteesta, mikä jolla-

kulla ihmisellä voidaan hawaita, woipi päättää hänen olewan rehellisen uskonnosjaankin. Ja totisesta, rehellisestä kristillisyydestä wuotaa myös rehellisyys kansaa ja isänmaata kohtaan.

Uskonnollinen mieliala, rehellinen uskonnollinen kanta saawutetaan raamatun abheralla lukemisella ja tutkimisella; sillä siinä ja sen kautta waituttaa jumalallinen henki ihmiseen. Monella on kyllä raamattu kaapisjaan, mutta ei hän ole siihen wuosikausjin katsonutkaan, ja hänelle saattaa tuntua wastahakoiselta ottaa käsilte ja lukea tuota kirjaa, joka saattaa olla hänen mielestään niin wanhanaikainen, taikka jonka sisältämän ajatuksen hän luulee muutoinkin tietävänsä. Näin on walitettawasti monen laita. Kuitenkaan ei jaa niin olla, jos mielitään saawuttaa pysyväistä onnea ja siunausta niin maallisesja toiminta-alasja kuin hengellisjesjä asioisja. Te, jotka ette ole moniin aikoihin raamattuunne wilahthaneetkaan, ottakaapa se esille, lueskelkaa sitä ja miettikää sen sisältöä. Waikka se tuntuisi ensin wastahakoiselta ja mauttomalta, niin ruwetkaa kuitenkin lukemaan; otetaanhan sitä silloin tällöin joku muukin vähemmän miellyttävä kirja käteemme ja lukeaksemme. Saattepa huomata, että tuolla Jumalan sanalla pian alkaa olla joku erityinen wetowoima teihin, se tuleeikin miellyttävämmäksi kuin ennen. Se on Jumalan henki, joka siinä silloin on astunut eteenne waituttamaan. Älkää sitte enää jääkö puolitiehen, waan pyrkikää rukouksen awulla eteenpäin lukemisjesja ja tutkimisjesja. Siten kaswaa oikea uskonnollinen harrastus, raamattu käy rakkaaksi; siten kehittyy mieliala, joka karttaa ja halweskii syntiä, teeskentelyä ja ulkofullailemista, harrastaa rehellisyyttä ja totuudenmukaisuutta, tuntien samalla omat puutteensa ja waillinaisuutensa. Tällainen mieliala waaditaan tositkansalaiselta, ennenkuin häntä voidaan lukea isänmaan ja kansan ystäväksi ja sen yhteisen hywän harrastajaksi.

Yhdesjä uskonnollisen mielialan kanssa sanoimme tosi-
sivistykseen kuuluvan **mielen jalouden**. Mitä fitte on
mielen jalous?

Jalomielinen on se, joka ei katso aina omaa ykfi-
tyistä etuansa, vaan huolehtii ja harrastaa myös muiden
parasta. Ei hän jäästä waiwojansa eikä laske uhrauk-
siaan, tehdesjään hywää joko tawalla tai toisella muille
kanssa-ihmisille. Suuri tällaisten ihmisten awustuksella ja
toimella kaikellaiset yhteishyvää tarkoittawat pyrinnot saa-
daan aikaan ja menestywät. Jalomielinen ei odota hywän-
tekwäisyydestään palkintoa, ei harrasta yhteistä hywää
paljastaan palkan toiwossa, eikä pidä itseään palkan an-
sainneena, tekee tehtävänsä vaan rakkaudesta Jumalaan
ja muita ihmisiä kohtaan. Jos hänellä on maallista omai-
siutta, pitää hän sen lahjana Jumalalta eikä ylpeile sen
johdosta, vaan käyttää sitä oikealla tawalla muitten pal-
welmiseksi ja auttamiseksi. Hän esiintyy **todellisena**, ei
ainoastaan näennäisenä, auttajana toisen hädässä ja tar-
peissa. Hän osoittaa kärsiwällisyyttä ja säwyisyyttä muita
kohtaan. Hän huomaa omat wirheellisyytensä, antaa ar-
won muiden ajatuksille ja mielipiteille eikä jyrkästi tuomitse
toisin ajattelewia. Tosisivistynyt ei ylpeile tiedoistaan,
taidoistaan eikä etewämmyydestään. Hän tietää, että kor-
kein tieteellinen sivistysmäärä, suurinkin taiteellisuus,
on wain lahja Jumalalta, — ja lahjasta ei ole milloin-
kaan syytä ylpeillä. Hän näkee ja katsoo ympärilleen, ot-
taa huomionsa, mitä kaikkea Jumala on hänen ympäris-
tönsä, koko luomakuntaan, asettanut ja sijoittanut, ja hän
huomaa, kuinka vähäpätöinen sittenkin on itfessään ja
vähäpätöiset hänen wiisautensa. Hän huomaa, että oppi-
neinkin tiedemies omistaa ainoastaan vähäisiä muruja
kaikesta siitä, mitä on opittawana. Ainoastaan pintapuol-
lisesti sivistynyt ja tyhmä ihminen ei osaa ottaa waaria
ympäristöstään, ei Jumalan töistä eikä hänen johdostaan.

Tyhmä, ajattelematon ei näe pitemmälle omaa nenäänsä; kuoreltaan sivistynyt ei näe muuta kuin oman mahtawan persoonansa. — Tosisivistynyt on nöyrä ja hiljainen, ja semmoiseksi tulee ihminen, jolla on pohjanaan todellinen jumalanpelko ja oikea oman itsensä tunteminen. Sellaiset ovat aina **jalomielisiä**, se on, hyvää tarkoittavia ja ajattelevia muita kohtaan, jokaisen, halvimmankin etua ja oikeutta harrastavia. Sellaista on mielen jalous. Tämmäkaltaisia raamattu sanoo **siiveiksi, jotka kerran saavat maan periä.**

Tällaisen tosisivistyksen edessä joutuvat ennen pitkää häpeään tyhmyys, kavaluus, jotka, esiintykööt ne kesässä tahansa, ovat ilmauksia oikean, syvämmän sivistyksen puuttuvaisuudesta ja jotka todistavat, ett'ei niiden omistajalla ole aavistusta jumalanpelosta, oikeasta itsämaanrakkaudesta, kansallistunteesta eikä puhtaasta omastummostaan.

Olemme tarkastelleet sivistyksen eri puolia ja minkälainen on oikea sivistys. Katsekkaamme nyt, mitä hyötyä on sivistyksestä.

3. Hyöty sivistyksestä.

Kun ajatusta harjoitetaan, käyttämällä sitä oppimiseen, kehittyy se enemmän ja enemmän kykenäväksi ratkaisemaan monipuolisempia ja vaikeimpiakin ajatuksen tehtäviä. Se, jonka ajatuskyky on oppimisen kautta kehittynyt, pystyy ajattelemaan ja käsittelemään asioita, joiden eteen tyhmä töllistellen pysähtyy. Sivistynyt kykenee lausumaan ajatuksensa selvästi ja ymmärrettävästi. Jos teemme vertailuja oppineen ja oppimattoman välillä, saamme havaita suuren erotuksen jo puhetaidossakin. Oppimaton, jos hän

jonkun verran, hämärästi, kykeneekin ajattelemaan korkeampia asioita, ei kykene ajatustiaan tuomaan esiin, vaan taikertuu omiin sanoihinsa. Oppinut taas kykene ensin näkin ajattelemaan johdonmukaisesti ja myös lausumaan ajatustensa ilmi niin selvästi, että sen voivat muut helposti ymmärtää. Siis ajatuskyvyn kehittyminen on jo yksi puoli sivistyksen ja oppimisen tuottamasta hyödyistä.

Tietopiirvin laajeneminen on toinen suuri etu, joka saavutetaan, kun oppia hankitaan. Joku tahtonee väittää, että maan- ja talonpoikainen väestö, osaa maataan wiljellä ja tulla toimeen yhtä hyvin, vaikka ei se omistaakaan mitään koulu- ja kirjaj-sivistystä. Semmoista voivat väittää ainoastaan pahansuovat sekä ne, jotka eivät itse ole eninkään taikka aiwan vaillinaisesti joutuneet sivistyksestä osalliseksi. Kyllä on nähty ja on parast'aikaa kyllin huomattava esimerkki läheisessä naapurimaassa siitä, mihinkä kansan sivistymättömyys ja oppimattomuus vie. Hirveä nälänhätä ja kaikenlaiset kurjuudet ovat milt'eivät alituisina seurausina kansan typeryydestä, tyhmyydestä ja ajattelemattomuudesta, se kun ei ymmärrä keksiä mitään parannuksia maanwiljelyksensä eikä muussa toiminnassaan. Maa on kyllä wiljavaa, mutta huonolla, järjettömällä hoidolla muuttuu se tuottamattomaksi, erämaan kaltaiseksi. Missä taas kansa omistaa sivistystä, siellä kaurin maa antaa jokapäiväisen toimeentulon ja puute ja kurjuudet eivät ainakaan niin suuressa määrässä wallitse. Kwathan olot omassa maassammekin paljon parantuneet kansan sivistyksen kohotessa, vaikka meillä onkin vielä paljon tehtävää kansalais-sivistyksemme kartaamisiksi. Nälänhätä ja kurjuudet olivat ennen meidänkin maassamme wierailemassa useammin ja suuremmissa määräsissä kuin tähän aikaan. Oppiminen saattaa kyllä näyttää monestakin ensialusja tarpeettomalta, kun ei siitä näytä olewan tiedossa suoranaisesti leiwän ansiota. Mutta ajan

pitkään on kuitenkin jokainen, olkoon hän missä toimesta ja asemassa tahansa, huomaava, että hänelle tavalla tai toisella on hyötystä siitä kaikesta, mitä hän on oppinut, niin turhalta kuin se ensin saattoikin tuntua. — Siivistynyt ja oppia saanut, jonka ajatuskyky on kehittynyt, saattaa valita kulloinkin sopivia keinoja toimeentulonsa edistämiseksi, jotta keinot samalla hyödyttävät kansa-ihmisiä ja iänmaata. Hän löytää ja osaa sopivalla tavalla käyttää hyväkseen luonnon antimia, niitä lahjoja, joita Jumala on yllin kyllin sivoittanut luontoon, seutuihin sellaisiin, jotka ensi katsannolla näyttävät kolkoilta ja karuilta. Oppimaton ei näitä tällaisia Jumalan lahjoja helposti näe, ei huomaa eikä osaa etsiä, ja hän nurisee Jumalaa vastaan, joka ei hänelle muka anna jokapäiväistä leipää. Käikelläinen taika-usko ja harhaluulot ovat vetämässä tyhmää ihmistä siihen tai tähän hullutukseen, jolle viisaat nauravat. Niin, oppi ja siivistys se on, joka laajentaa tietopiiriä siinäkin suhteessa, että taika-usko ja ennakkoluulot, nuo entisten aikain ja pakanuuden jätteet, haihtuvat pois eivätkä ole enää estämässä ihmisiä esim. käyttämästä kaikenlaisia luonnon tuotteita ja lahjoja hyödykseen.

Tietopuolisesti siivistynyt, jonka ajatuskyky on kehittynyt, huomaavaisuus ja tarkkuus teroittunut, älyää helpommin kuin oppimaton, mikä on mahdollista, mikä ei. Hän ymmärtää, kuinka perättömiä ja mahdottomia toteuttaa ovat esim. huhut maanjaosta, jossa muka joka miehelle annetaan maata. Hän ymmärtää, miten suurta vääryyttä ja ryöstöä se olisi, jos nykyisiltä maan omistajilta otettaisiin heidän maansa, heidän laillinen omaisuutensa, jonka rehellisesti ovat omistaneet ostamalla tai perimällä. Hän ymmärtää, kuinka väki- ja perheluwun lisääntyessä tuollainen tasajako olisi aina uudelleen ja uudelleen pantava toimeen, jos mieli esim. jokaisella perheellä olla oma

peltotilkkunsa, ja mikä sekasotku ja wälinpitämättömyys maan hoidossa ja wiljelyksessä tästä olisi seurauksena, kun yksi omistaja ei kauwan tulisi samaa osuuttaan wiljelemään ja nauttimaan. Ja myös ymmärtää taitawa ja ajattelewa ihminen, ettei toimeentulo riipu yksin siitä, että jollakin **on maata**, waan se riippuu toimeliaisuudesta, työkynnystä ja tarpeellisen taidon omistamisesta sen maan hoitamisessa ja wiljelemisessä. Tällaista maanwiljelijälle wälttämätöntä työ- ja toimintakykyäkään ei kuitenkaan ole kaikilla samassa suhteessa. On useita, joille ei maatilkun omistaminen ole erityisesti hyödyksi, waikkapa olisivatkin muutoin taitawia ja toimeliaita; niillä on toimintaaloja, joille he paremmin sopivat ja joihin on tarpeellista heidän antautuakin. Muutoin on tilaisuus maapalstan saantiin meidän maassamme tätä nykyä werrattain helppoa niille, jotka sitä todenteolla haluawat, ja tätä tilaisuutta ja mahdollisuutta ollaan parhaallaan puuhassa saada vielä paremmaksi. Jossa on tuntoa ja toimeliaisuutta ja tarpeellinen siwistysmäärä, niin sellainen on kyllä tilaisuudessa saamaan maapalstan itselleen ja sellainen kykenee siitä itsensä elättämään. Toimeton, laiska ja tyhmä on aina yhtäläisessä huonossa tilassa, olkoon hänellä maata itsellään tai ei. — Ken oikein käsittää tämän kaiken, ken ymmärtää, mitä kaikkea waaditaan maata omistawalta wäestöltäkin ja mistä meidän todellinen toimeentulomme ja menestyksemme riippuu, häneen eiwät pysty kaikellaiset huhut ja jaaritukset maanjaon eduista ja kaikenlaisista paremmista olojuhteista, jotka muka owat walmiina meille, „kun Wenäjän laki tulee maassamme woimaan“ j. n. e. Ken hankkii itselleen tietoa ja taitoa, ken pyrkii siwistykseen perään, hän niitä saawuttaakin ja hänellä owat silloin aseet, joita kukaan ei woi häneltä ryöstää, joilla hän kykenee kumoamaan ja tyhjäksi tekemään petuttajien ja yllättäjien juonet ja hankkeet. Kuleksiwat petturit ja

isänmaan kavaltaajat tekewät turhaa työtä häntä tainuttaakseen.

Ja ken on kerran osalliseksi päässyt sivistyksen, tiedon ja taidon muruista, hän pyrkii saavuttamaan niitä lisää, hän tahtoo laajentaa tietopiiriänsä kaikille suunnille. Siinä ei auta vastustukset, ei siinä auta lujatkaan lukot, ei mahtikäskyt eikä sensuurin sakset. Tiedonhalu kasvaa sitä myöten kuin tietomäärä karttuu ja ajatuskyky kehittyy. Tiedonhaluinen ihminen on kuin neste sulatussa astiasja, taikka höyry sulatussa kattilasja: jota enemmän astian seinä supistetaan kokoon, sitä suuremmalla voimalla ponnistaa neste vastaan, sitä suuremmaksi paisuu höyryn voima. Niin on laita yksittäisen ihmisen, niin on laita koko kansan, joka on päässyt sivistyksestä osalliseksi. Se pyrkii esteistä huolimatta laajentamaan tietopiiriään, se tahtoo tietoa asioista, jotka koskewat sitä itseään, sen elämän suhteita ja yhteiskunnallista asemaa, se myös tahtoo tietoa maailman suurista tapahtumista. Jos siltä suletaan joku tie näiden tietojen saamiseen, hantkii se samat tiedot sitä innokkaammin muista teitä myöten, muilla keinoilla. Kaikkia teitä, kaikkia tiedon lähteitä, kaikkia reikiä on mahdollon tuffia. Täydellä syyllä voidaan siis sanoa:

Tieto on waltaa.

Tieto on ase, jota vastaan wihamiehemme eiwät kauwan kykene taistelemaan. Sen edestä raaka woima ja mahti murtuu. Sen näyttävät wihamiehemme huomaneen. Hekin owat toki jo niin paljon saaneet silmänsä auki, että näkewät sivistyksen sellaiseksi woimakksi, jonka edessä tyhmyys, wiekkaus, kawaluus ja raakuus joutuwat tappiolle. He sentähden koittawattin tuota asetta meiltä taittaa, he koittawat tuon woiman lähdetä meiltä tuffia, jotta saisivat meidän edelleenkin nöyrinä kulkemaan ulko-

naïsen kesyttömän voimansa ja mahtinsa talutus-nuorassa waikka mihin. Se ei sentään tule onnistumaan; sillä, kun olemme kerran sivistyksesjämme pääsneet hywälle alulle, kuten jo alkaa olla laita kansasjämme, ei mikään woi enää estää pyrkimästä siinä eteenpäin, ei mikään woi estää saattamasta tiedon aarteita itsellemme kaikilla aloilla, kun wain sitä itse tahdomme. Ja me tahdomme sitä. Wäkinäiset pakotuskeinot, kuten sanomalehtien laffauttamiset, kirjasten ja julkisten isänmaallisten puheiden kytkeminen y. m. ei enää tähän aikaan ainakaan meidän kansasjämme waikuta eikä tuota taroitettua tulosta, se on kyllä jo nähty ja tullaan wast'edes enemmän näkemään. Ruoskan käyttäminen, waikka sen käytäntöön ottaminen wäkiwallan avulla woi taifikin toteuttaa, ei waikuta sitä mitä sen taroitetaan waikuttawan, sivistyksen kaswaessa. Raippojen aikakausi on lopussa. Se oli ehkä tarpeellinen niin kauwan kun sivistymättömyys wallitsi. Sivistys ei suwaitse wäkiwaltaa, waan seisoo sen yläpuolella. Ihmisellifillä wäkiwaltaililla toimenpiteillä ei muuta saada aikaan sivistyneitten keskuudessa, kuin katteruutta ja mieliharmia ja niiden toimeenpanijain halweksimista. Niin, ja waikuttawatpa tällaiset toimenpiteet sen, että sitä kiihkeämmin tahdotaan saada tietoa kaikista, sitä uteliaammin hankitaan noita kiellettyjä hedelmiä, tietopiirimme sitä enemmän pyrkii ekspansiooniwoiman tavalla laajenemaan joka suunnalle. Pantakoon waan miten lujat kahleet tahansa julkisen sanan wapaudelle, sitä enemmän on semmoisissa tapauksissa sana siiwillään syrjäteillä, vähemmässä julkisuudessa; sailiudessa waikuttaa se sitä woimakkaammin.

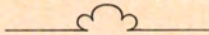
Tieto ja sen walta kehittywät ja laajenewat aina. Ne pääsewät kerran kaiffialla woitolle, silloin kun nykyinen maailman mahti loppuu. Se tapahtuu silloin, kun yksi, kaikkein korkein Herrä hallitsee lempeydellä kaiffialla, sama Herrä, jolta kaikki muut owat saaneet, mitä heillä kullakin

on aikanaan ollut. Sanat „tieto on valtaa“ toteutuu herran täydellisesti. Pyrkikäämme mukaan! Steenpäin elämän mieli. Ei se mitään auta, jos nykyisessä ahdingon-tilasjamme jäämme toimeettomina ruikuttelemaan. Nyt, jos koskaan, tulee meidän rakentaa kalliolle, Jumalaan luottaen hankkia itsellemme tosijiwistystä, pitää kiinni uskonnostamme. Niin ei voi kukaan meitä vastaan olla.

Olemme edellisessä tahtoneet osoittaa, mitä kaikkea sisältyy siihen wahvaan perustukseen, jolla kansamme voi kestää koettelemuksensa ja edistyä. Kaiken tämän lisäksi tulee meidän muistaa ja sillä itseämme lohduttaa,

että meillä, paitsi maallista hallitsijaamme, on Hallitsija, joka on kuningasten kuningas ja kaikkein herrain Herran, joka kuulee kaikkein meidän anomuksemme, ottaa vastaan meidän toivomuksemme ja huokauksemme. Meillä suomalaisilla on tähän asti ollut tilaisuus päästä maallisen hallitsijamme puheille ja lausua ajatuksemme hänelle, ja hän on usein kuullut kansansa ääntä, ottanut huomioon heidän anomuksensa ja toivonsa. Ja tätä tahdomme me vieläkin viimeiseen asti toivoa. Mutta voi tapahtua, ett'ei maallinen hallitsija aina otakaan kuullakseen kansansa ääntä, ei laske puheilleen sen lähetystöjä eikä ota vastaan joukko-anomuksia. Silloin, jos koskaan, huomaamme, miten äärettömän tarpeellista, lohdullista ja turvalliselta tuntuu on, että tiedämme olewan yhden kaikkein korkeimman Hallitsijan, joka milloin hyvänsä ottaa vastaan meidän kaikkein toivomuksemme, meidän joukko-anomuksemme. Emme tarvitse lähettää hänen luokseen ainoastaan muutamia satoja walittuja edustajia, me saamme kaikki, koko kansa, kääntyä Hänen puoleensa. Hän ohjaa asiamme, hän toimittaa kaikki hyvin, hänen waltiwiiisautensa ja hallitustaitonsa on äärettömästi suurempi ja korkeampi

kaikkia muita. Hän, joka on kansakunnat luonut ja määrännyt niiden olosuhteet, aseman ja olemassaolon, hän tietää, miten kutakin kansaa on hallittava ja ohjattava. Hänen valtiomiihsautensa esineenä on meidänkin kansamme ja sen kohtalo. Jumala, joka on — käyttääksemme erään tunnetun miehemme sanoja — kansastamme ja maastamme niin paljon waiwaa nähnyt ja siitä tähän asti huolta pitänyt, ei ole wastakaan sitä jättävä oman onnensa nojaan. Hänelle kiitos ja kunnia!



Kansanvalistus-seura.

Uusia painotuotteita on hiljakkoin ilmestynyt:

Kansanvalistus-seura 1874—1899. Seuran juhlatoukosen johdosta kesäkuulla 1899. Kauniissa värripainopäällyksissä, 165 sivua, 16 muotokuva y. m. pari muutakin kuvaa. Kirjan sisällys koskee osaksi kansanvalistus-orientoja yleensä, osaksi Kansanvalistus-seuran waitutusta nimenomaan. Kirjoittajia: A. Meurman, J. S. Clewe, J. Krohn, W. Parviainen, A. W. Streng, J. Päiwärinta, Edw. Hjelt, A. A. Granfelt. Runoja ovat antaneet J. S. Erko, Irene Mendelin. Hinta 1 markka. Summakaupalla huokeammin tai wapaakappaleita.

Yksiaänisiä lauluja. Neljäs wihko. Toimittanut J. P. Hannikainen. Hinta 50 penniä. Satko seuran tunnettuun yksiaänisten laulujen kokoelmaan, josta ennen ilmestyneet 3 wihkoa jo ovat lewinneet toijet kahdesja toijet kolmesja painojesja.

Kansanopistokurskien laulukirja. 95 pientä sivua, kowissa kansissa. Hinta 50 penniä. Kirja on alkuaan toimitettu Helsingin kansanopistokurskien toimesta ja on saawuttanut laajan lewiämisen. Nyt ilmestynyt neljäs painos on siirtynyt Kansanvalistus-seuran omaisuudeksi. Suuremmisja määrin ja juoraan seuralta tilatesja myönnetään erityijet edut.

Kansanvalistus-seuran kuwalehdistä on äskettäin ilmestynyt uusi numero:

Suomen herännäisyyshliikkeen johtajat ja saarnaajat (18-sataluwun alkupuolella). Sisältää seuraawat muotokuwat. Paawo Ruotsalainen, Zoonas Lagus, A. K. Malmberg, J. F. Bergh, J. J. Bergh, Lauri Stenbäck, K. G. v. Essen, A. W. Zugman, J. G. Hedberg, E. M. Kosengren, Henr. Renqwist.

Helmiä Suomen runoudesta

on sarja pikkukirjajia, jotta hiljakkoin ovat Kansanvalistus-seuran toimesta ilmestyneet ja sijättäwät kokoelman kauniimpia suomalaisia runouksia. Seuraawat wihkojot ovat ilmestyneet:

1. **Wanhempien runoilijain runoja.** 96 siv. 25 penniä.
2. **Kansanrunoilijain runoja.** 64 siv. 25 penniä.
3. **Oksasen runoja.** 64 siv. 25 penniä.
4. **Suonion runoelmia.** 64 siv. 25 penniä.
5. **Erkon runoja.** 64 siv. 25 penniä.
6. **Paawo Cajanderin runoja.** 64 siv. 25 penniä.
7. **Uudempain runoilijain runoja.** 64 siv. 25 penniä.

Summakaupassa huokeammin.

Mennettuun hintaan tarjotaan:

Kansanvalistus-seuran pieni kartasto. Kansakoulujen tarpeeksi. Hinta nyt 1 markka (netto summaupassa 80 p.). Entinen hinta 1 mk. 25 penniä. Tärkeä etu tällä kartalla on että se on varustettu koviin kansiin.

Lauluja kokouksia ja juhlia warten. 48 sivua. Hinta 10 penniä. Entinen hinta 15 penniä. Suuremmissa määräsä hinnanwähennys. 100 kapp. 5 mk. paitfi läh. kustannukset.

Kansanvalistus-seuran lehtiä. Tämä kokoelma, josta jo on ilmestynyt 57 eri numeroa, tarjotaan nyt entistä huokeammasta hinnasta, waikka, lehtiset nyt pidetään varastossa valmiiksi nidottuina ja leikattuina. Kappalettain maksawat 16 sivuiset netto 10 p. ja 8 sivuiset 5 p. — 50 kapp. edellisiä: 2 mk. 50 p., jälkimäisiä: 1 mk. 25 p.

Kansanvalistus-seuran toimituksien wiidettäkölmatta vuosikertaa (A.-sarjaa) on painosta ilmestynyt:

Ruffia Skantelettaren kasilta. Keräillyt R. Forsman. 67 siv. 8:o. Hinta 50 penniä.

Rudontamalleja ohjeineen. Oswiitta aloittelioille. Julkaisjut A. S. Kuwia ja mallilehtiä. 51 siv. 8:o. Hinta 75 penniä.

Wuosikertaan tulee vielä otettawaffi:

Maantieteellisiä kuwaelmia XXIV. Englanti. Kirjoittaa Aletandra Gripenberg.

Osuustoimi. Kirjoittaa A. Granström.

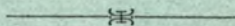
B.-sarjana julkaistaan w. 1899:

Tähtitiede. Kirjoittanut E. Bonsdorff. Hinta sidott. 6 m. Tämän erittäin arwookkaan kirjan, joka äskettäin on suomeksi ilmestynyt, saawat ne, jotka suorittawat 1899 vuoden jäsenmaksun 3 markkaa (A.-sarjasta) lunastaa nidott. 3:sta markasta ja sidottuna 4:stä markasta. Tämä etu kestää ainoastaan vuoden loppuun.

Hintaluetteloida kaikista Kansanvalistus-seuran kustannustuotteista saadaan, ilmaiseksi.

Kirjetie: Kansanvalistus-seura Helsingissä.

Toimisto: Helsinki, Wuorik. 9. Telefooni 632.



Hinta 35 penniä.

Näköispainos, Kvs-säätiön Arkisivistyksen digikirjasto

Digitoitu Suomen tiedekustantajien liiton Kopiostokorvauksista myöntämällä apurahalla.

Alkuperäinen julkaisu:

Wakawa perustus : mietteitä nykyisten olojemme johdosta / kirjoittanut J. W. Latwala. (Kansanvalistus-seuran toimituksia ; 109). Helsingissä : [Kansanvalistusseura], 1899. (Helsingissä : Osakeyhtiö Lilius & Hertzberg, 1899)
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:bib:me:100334570200>

Latwala (myöh. Latvala), Jaakko Wilho
[Latvala, Jaakko Wilhelm, 1866–1931?]
Kansanvalistusseuran toimituksia 109

YKL 17

isänmaallisuus; kansallisuusaate; luterilaisuus; sivistys

ISBN 978-952-7533-46-8

URN:ISBN:978-952-7533-46-8



Kvs-säätiö (Kansanvalistusseura sr)
Helsinki 2022